

STAMBOOM DOSSIER

Graaf Gerard IV van Wassenberg (1060-1129)

Graaf Gerard I van Gelre (De Lange)

Gerard IV van Wassenberg, de latere graaf Gerard I van Gelre, de Lange, (ca. 1060 - voor 8 augustus 1129) is de stamvader van de graven van Gelre uit het huis Wassenberg, dat in 1371 in mannelijke lijn uitstierf.

- ❖ Graaf Gerard IV van Wassenberg van 1085 tot 1129
- ❖ Graaf Gerard I van Gelre van 1096 tot 1129
- ❖ Voogd van Erkelenz, Roermond en Utrecht

Van Wassenberg naar Van Gelre

Gerard Flamens II werd vermoedelijk in 1046 de eerste graaf uit het huis der Flamenses. Rond 1052 werd hij opgevolgd door Gerard III van Wassenberg. Deze overleed toen zijn oudste zoon, Gerard IV nog minderjarig was, zodat diens oom graaf Diederick van Hamaland tijdelijk is ingesprongen. We kennen Diederick in 1076 als graaf op de Veluwe. In 1082 overleed hij in de kerker van Godfried van Bouillon. Gerard IV, die toen de graafschappen overnam, verlegde geleidelijk de Gelderse graaflijke verblijfplaats van Wassenberg, buiten hun ambtsgebied, naar Gelre, binnen hun ambtsgebied gelegen. Hij noemt zich nu eens 'Gerard van Wassenberg', dan weer 'Gerard van Gelre'. In 1096 werd hij erkend als landgraaf.

Het allodium Wassenberg werd in de 12e eeuw afgestoten aan de hertogen van Limburg via de bruidsschat van Jutta van Gelre, echtgenote van hertog Walram II van Limburg. In 1118 noemt Gerard 'de Lange' Wassenberg, waar hij toen een kerk stichtte, nog steeds zijn allodium.

Gerard was graaf van Wassenberg van 1085 tot 1129. In 1096 werd hij, als Gerard I, ook graaf van Gelre. Hij werd in 1096 ook als landgraaf geattesteerd in een keizerlijke oorkonde: MGH Diplomata Henrici IV nr. 459: Gerardus lantgrave, waarschijnlijk met betrekking tot een rijksleen in de Teisterbant. Daarnaast was hij voogd van Erkelenz, Roermond en Utrecht. Gerard was een van de machtigste edelen van Neder-Lotharingen en probeerde zijn bezit vooral ten koste van de bisschop van Utrecht te vergroten. Dit leidde tot conflicten met Utrecht maar ook met de aartsbisschop van Keulen en de graven van Holland. Op rijksniveau was Gerard een trouw bondgenoot van Hendrik IV (keizer). Samen met zijn neef/broer Gosewijn I van Valkenburg dwong hij de benoeming van Hendriks kandidaat af, als abt van Sint-Truiden. Van Gerard is ook een schenking bekend aan Sint-Servaas te Maastricht.

Gerard was een zoon van graaf Gerard III van Wassenberg of van Diederik van Wassenberg. Gerards eerste vrouw Sophia is niet nader bekend. Hij hertrouwde met de weduwe van Koenraad I van Luxemburg, Clementia van Poitiers of Clementia van Gleiberg. (Zie hierna de discussie over Clementia van Poitiers over haar identiteit).

Kinderen

1. Yolanda van Gelre
2. Jutta (Judith) van Gelre
3. Graaf Gerard II van Gelre
4. ?? Adelheid (onbekende dochter)

Yolanda van Gelre (1090-1131)

ook Yolanda van Wassenberg

- ❖ gravin van Dodewaard en Dale
- ❖ gravin van Oosterbant
- ❖ gravin van Henegouwen
- ❖ regent tot 1127 voor haar oudste zoon Boudewijn.

Yolanda werd als de dochter van Gerard IV, graaf van Wassenberg en eerste graaf van Gelre (ca 1060-1129) geboren. Haar moeder was volgens sommige bronnen Clementia van Poitiers of Sophia de eerste vrouw van haar vader.

- Yolanda had nog een broer Gerard (ca 1090-1131) en een zuster Jutta (ca 1090- 24 juni 1151). Soms is er nog sprake van een verdere zuster Adelheid, maar dat is onzeker.
- Haar zuster Jutta van Wassenberg trouwde in 1110 met Walram II van Limburg (-1139)
- Haar broer Gerard, bijgenaamd "de Lange", werd later graaf Gerard II van Gelre. Hij trouwde met Irmingard van Zutphen.

Huwelijk-1

Yolanda trouwde rond 1107 met Boudewijn III van Henegouwen.

Zij kregen de volgende kinderen:

1. Boudewijn;
2. Gerard (ovl. 1166), gehuwd met Hedwig, erfdochter van Herman van Kalvelage voor het graafschap Dale;
3. Yolande, gehuwd met Gerard van Créquy en Fressin;
4. Gertrude, gehuwd met Rogier van Tosny, zoon van Rudolf van Tosny en Adelisa (dochter van Waltheof II van Northumbria);
5. Richilde, gehuwd met Everhard, burggraaf van Doornik;

Toen Boudewijn in 1120 overleed waren hun vier kinderen nog minderjarig. Yolanda was regent tot 1127 voor haar oudste zoon Boudewijn.

Huwelijk-2

Twee jaar naar de dood van Boudewijn III trouwde de weduwe Yolanda rond 1122 met Godfried van Bouchain, graaf van Oosterbant, burggraaf van Valenciennes.

Zij kregen de volgende kinderen:

6. Godfried, die later ook burggraaf van Valenciennes werd;
7. Bertha, die eerst met Otto II van Duras trouwde en later met Guy van St-Aubert.

In het jaar 1131, negen jaar naar haar huwelijk met Godfried, is Yolanda op middelbare leeftijd overleden. Zij is begraven in Bergen (België).

Boudewijn III graaf van Henegouwen ca. 1087 – 1120

- ❖ graaf van Henegouwen van 1098 tot 1120 aan zijn dood.

Als zoon van Boudewijn II van Henegouwen en van Ida van Leuven, volgde hij in 1098 zijn vader op, aanvankelijk onder het regentschap van zijn moeder (tot ± 1103).

Net als zijn vader poogde hij het graafschap Vlaanderen te heroveren. Daartoe trachtte hij onder meer, zij het vergeefs, het conflict om Kamerijk tussen de Vlaamse graaf Robrecht II en de Duitse keizer Hendrik IV uit te buiten. Boudewijn bezette Cambrai zelf maar moest het in 1110 weer opgeven.

Toen Boudewijn VII van Vlaanderen in 1119 kinderloos overleed, probeerde Boudewijn III andermaal zijn rechten op de Vlaamse troon te laten gelden, maar kon niet beletten dat deze toekwam aan Karel de Goede, een kleinzoon van Robrecht I.

Het Graafschap Henegouwen in de late 14e eeuw.

Boudewijn stierf in 1120 door een jachtongeval en is begraven in Bergen (België).

Walram II hertog van Limburg (1085-1139)

bijgenaamd Paganus (de Heiden)

- ❖ Graaf van Arlon in 1115
- ❖ Graaf van Wassenberg
- ❖ Hertog van Limburg van 1118 tot 1139
- ❖ Hertog van Neder-Lotharingen van 1128 tot 1139
- ❖ Markgraafschap Antwerpen als ambtsleen
- ❖ Voogd van Duisburg 1129

Walram II, bijgenaamd Paganus (de Heiden) (ca. 1085 - 16 juli 1139) was een zoon van hertog Hendrik I van Limburg en van Adelheid van Pottenstein. Zijn bijnaam heeft hij waarschijnlijk te danken aan een late doop.

Huwelijk

Walram was in 1110 getrouwd met Jutta van Gelre (ca. 1095 - 1151), dochter van graaf Gerard III van Wassenberg de latere graaf Gerard I van Gelre.

Zij hadden volgende kinderen:

1. Hendrik II van Limburg
2. Gerard van Wassenberg, gehuwd met Elisabeth, vader van Gerard
3. Beatrix (ca. 1115 - ovl. 12 juli na 1164), gehuwd met graaf Rupert I van Laurenburg
4. Walram III van Aarlen (ovl. ca. 1146)
5. een dochter (ovl. ca. 1150), gehuwd met graaf Egbert van Tecklenburg

Hij was van 1118 tot 1139 als Walram II hertog van Limburg in opvolging van zijn vader. Hij was ook hertog van Neder-Lotharingen van 1128 tot 1139, ter vervanging van Godfried I van Leuven, die zichzelf niettemin oorkondelijk als hertog van Neder-Lotharingen bleef beschouwen. Walram werd in 1128 hoe dan ook door de Duitse keizer het hertogelijk gezag toegekend (inbegrepen de Markgraafschap Antwerpen als ambtsleen). Het jaar daarop, in 1129, werd hij ook voogd van Duisburg.

Zijn zoon Walram werd graaf van Aarlen. Hij werd in het hertogdom Limburg opgevolgd door zijn zoon Hendrik II van Limburg, die later ook het graafschap Aarlen van zijn broer zou overnemen.

Op 16 juli 1139 blies Walram II zijn laatste adem uit. Nog vóór 9 februari 1140 bevestigde Koenraad III Godfried VI als hertog van Neder-Lotharingen, die al op 25 juni 1139 het hertogschap daadwerkelijk uitoefende.

Clementia van Poitiers

Clementia van Poitiers (ca 1045-1142) was een dochter van Willem VII van Aquitanië en mogelijk van Ermesinde van Lotharingen.

Traditioneel wordt Clementia als echtgenote van Koenraad I van Luxemburg gezien. Hiervoor zijn echter alleen enkele vage aanwijzingen:

- er is een eigentijdse oorkonde waaruit geconcludeerd zou kunnen worden dat de vrouw van Koenraad uit de Poitou komt.
- de vrouw van Koenraad was vrouwe van Longwy, en dat bezit zou ze via haar vermoedelijke moeder Ermesinde van Lotharingen kunnen hebben verworven
- de vrouw van Koenraad wordt Clementia genoemd.

Maar omdat Clementia gezien de geboortedatum van haar dochter niet later dan ca. 1045 kan zijn geboren en pas in 1142 overleed, zou ze wel heel erg oud zijn geworden. Er is dan ook een theorie dat Koenraad twee vrouwen zou hebben gehad:

- vermoedelijk Ermesinde van Lotharingen, die dan dus niet de vrouw van Willem VII van Aquitanië was, vrouwe van Longwy

- Clementia van Gleiberg, die als vrouw van Koenraad wordt vermeld.

Aan de andere kant hoeft de vermelding van Clementia als vrouwe van Gleiberg niet in strijd te zijn met een mogelijke Aquitaanse afkomst: als Gleiberg al Luxemburgs bezit was ten tijde van haar huwelijk kan dit haar huwelijksgift zijn geweest.

Clementia (van Gleiberg) zou zijn hertrouwd met graaf Gerard I van Gelre. De authenticiteit van de akte waarin dit wordt vermeld is echter onderwerp van fel debat.

Koenraad en zijn vrouw(en) kregen de volgende kinderen:

1. Mathilde (geb. ca. 1060), gehuwd met Godfried van de Bliesgau
2. Hendrik
3. Rudolf (ovl. 1099), abt van Saint Vannes te Verdun (van 1075 tot zijn dood) en van de Altmünster te Luxemburg, vanaf de stichting van die abdij
4. Koenraad
5. Ermesinde
6. Willem
7. Adalbero (ovl. Antiochië, 1098), aartsdeken van Metz, nam deel aan de eerste kruistocht en werd tijdens het beleg van Antiochië overvallen toen hij met een edelvrouwe aan het dobbelen was. Adalbero werd gedood en de dame werd meegevoerd in de stad. Hun hoofden werden met een katapult teruggeschoten.